

**Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy České republiky
Odbor vysokých škol**

**Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové,
umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol
(Dlouhodobý záměr ministerstva)**

Praha, květen 2000

OBSAH

OBSAH	2
I. DLOUHODOBÝ ZÁMĚR MINISTERSTVA	3
1. Úvod	3
2. Využití intelektuálního potenciálu mladé generace	4
3. Vysokoškolské vzdělávání a trh práce	5
4. Studijní programy a vzdělávání	7
5. Celoživotní vzdělávání	8
6. Informační technologie na vysokých školách	9
7. Výzkum a vývoj na vysokých školách	10
8. Akademičtí pracovníci vysokých škol	11
9. Hodnocení kvality vzdělávání	13
10. Mezinárodní spolupráce v oblasti vzdělávání	13
11. Řízení vysokých škol	15
12. Financování vysokých škol	16
13. Ubytovací a stravovací zařízení	17
II. PRIORITY DLOUHODOBÉHO ZÁMĚRU MINISTERSTVA	18
III. AKTUALIZACE DLOUHODOBÉHO ZÁMĚRU MINISTERSTVA	20

I. DLOUHODOBÝ ZÁMĚR MINISTERSTVA

1. ÚVOD

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), nově stanovuje povinnost Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen "ministerstvo") zpracovat, každoročně aktualizovat a zveřejňovat koncepční dokument „Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol“ (dále jen „Dlouhodobý záměr ministerstva“). Dlouhodobý záměr ministerstva naplňuje konkrétními údaji Programové prohlášení vlády ČR. Je orientován na deklarovaný cíl vlády ČR, aby podíl kapitoly školství na hrubém domácím produktu do r. 2002 dosáhl 6 %, resp. aby podíl podpory výzkumu a vývoje do r. 2000 dosáhl 0,6 % a do r. 2002 pak 0,7 % z HDP.

Ve vzdělávací oblasti Dlouhodobý záměr ministerstva vychází z Hlavních cílů vzdělávací politiky vlády obsažených v Koncepci resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy do roku 2002 schválené vládou 7. dubna 1999.

V oblasti výzkumu a vývoje vychází Dlouhodobý záměr ministerstva z Pravidel hodnocení výzkumných záměrů a výsledků organizací pro poskytování institucionální podpory výzkumu a vývoje schválených vládou 22. dubna 1998, z Principů vědní politiky ČR na přechodu do 21. století, které schválila vláda 10. června 1998, a z připravovaného dokumentu Národní politika výzkumu a vývoje.

V oblasti mezinárodní spolupráce ve vzdělávání vychází Dlouhodobý záměr ministerstva především ze zapojení ČR do vzdělávacích programů Evropského společenství Socrates a Leonardo da Vinci a programu Tempus II. Dále vychází z projektů spolupráce v oblasti strategie a řízení Výboru pro vědu a vysoké školství Rady Evropy. Východiskem záměru je také Společná deklarace o harmonizaci výstavby Evropského systému vysokého školství (tzv. Sorbonnská deklarace), v otázkách uznávání vzdělání a jeho částí vychází z Úmluvy o uznávání kvalifikací ve vysokém školství v Evropském regionu (tzv. Lisabonská úmluva). Zohledňuje rovněž výsledky Světové konference o vysokém školství konané v Paříži v říjnu 1998, která přijala Světovou deklaraci o vysokém školství v 21. století a Rámec priorit pro změny a vývoj ve vysokém školství.

Dlouhodobý záměr ministerstva je zpracován na dobu do r. 2005 a bude každoročně aktualizován. V těchto aktualizacích budou vyzdvíženy priority nastávajícího období, jako např. stanovení preferencí ve studijních programech, představy o počtech nově přijímaných studentů, financování vysokých škol, podpora výzkumu a vývoje apod.

Dlouhodobý záměr ministerstva využijí jednotlivé vysoké školy při zpracování svých dlouhodobých záměrů. Dlouhodobý záměr vysoké školy a Dlouhodobý záměr ministerstva bude rozhodný pro výši dotace ze státního rozpočtu pro konkrétní vysokou školu. Dílčí záměry v jednotlivých oblastech, u kterých ministerstvo deklaruje svou podporu, mohou být podpořeny přímou finanční dotací, zohledněny pomocí systému preferenčních koeficientů, nebo podpořeny vyhlášením příslušného programu, ve kterém budou vysoké školy o finanční podporu usilovat formou veřejné soutěže. Ministerstvo využije pro podporu i morální stimuly, zveřejňování vynikajících výsledků vysokých škol, jejich hodnocení a další vhodné motivace.

2. VYUŽITÍ INTELEKTUÁLNÍHO POTENCIÁLU MLADÉ GENERACE

Otevřený přístup na vysokou školu pro všechny, kteří splní vstupní požadavky

Světový a evropský trend u vyspělých zemí sleduje neustávající nárůst počtu studentů v terciárním sektoru, projevující se současně v nárůstu procentuálního zapojení 19leté populace do studia. Mezi vyspělými zeměmi jsou v procentech populace přijímané ke studiu značné rozdíly. V České republice vstupuje do terciárního sektoru v současné době více než 61 000 studentů, tj. asi 41 % 18leté populace (údaj ze šk. roku 1998/99). Podíl vysokých škol činí asi 33% z 18leté populace. V USA je do terciárního sektoru přijímáno asi 50% příslušné populace a ambiciózní plán Finska předpokládá umožnit vstup do terciárního sektoru 70 % z 18letých. V obou posledně jmenovaných zemích se samozřejmě nejedná jen o studenty magisterských studijních programů podle našeho tradičního pojetí vysoké školy, ale o studenty celé řady programů krátkých, profesně orientovaných. A právě tyto diverzifikované možnosti studia musí nabídnout i náš terciární sektor (v ČR představují terciární sektor vysoké školy a vyšší odborné školy), máme-li zvýšit současné počty zapojení na 50 % z 19leté populace (podle koncepce rozvoje školství v ČR) bez ztráty úrovně a kvality stávajících studijních programů. Cílem vytváření nových příležitostí v oblasti terciárního vzdělávání musí být uspokojení potřeby uchazečů o vysokoškolské vzdělání bez omezení u všech, kteří splní vstupní požadavky, využití jejich schopností a talentu a zároveň naplnění požadavků trhu práce i celé společnosti. Současně tak lze zajistit, že se nárůstem počtu studentů nesníží úroveň vysokoškolského studia, které je schopno a ochotno absolvovat jen určité procento populace.

Nepříznivý demografický vývoj 19letých v budoucích šesti letech realizaci těchto plánů značně usnadňuje. I při minimálním, jen asi 1procentním, ročním nárůstu kapacity studijních míst v prvních ročnících terciárního sektoru představuje totiž pokles počtu 19letých o 22 % v tomto období výrazný a v evropském kontextu přijatelný nárůst procenta populace v terciárním sektoru. Skokovou změnu vedoucí ke snížení současného vysokého počtu neuspokojených uchazečů způsobí zhruba čtvrtinový počet maturantů ve školním roce 1999/2000 jako důsledek prodloužení povinné školní docházky o jeden rok. Vyjdeme-li ze stávajícího podílu zájemců o studium v terciárním sektoru z jednotlivých skupin absolventů s maturitou (gymnázia, střední odborné školy, nástavbové studium), lze celkový počet uchazečů o vysokoškolské studium z nových maturantů pro školní rok 2004/2005 odhadnout na 50 až 60 tisíc. Podle údajů Ústavu pro informace ve vzdělávání z posledních let je trvale asi 25 % uchazečů o studium starších 19 let. Zahrnutím této skutečnosti, která je v souladu s představami o vzdělávání celé společnosti, se celkový počet uchazečů zvýší asi na 62,5 až 75 tisíc.

Vysoké školy budou podle vlastních rozvojových studií disponovat v r. 2005 zhruba s 54 000 místy pro nově přijímané studenty za předpokladu stávající struktury studentů v bakalářských a magisterských studijních programech. Vyšší odborné školy odhadují, že v r. 2005 budou moci přijímat asi 13 000 studentů do prvního ročníku. Odhad celkové vstupní kapacity terciárního sektoru pak vychází asi na 67 000 studijních míst pro předpokládaných 62,5 až 75 tisíc uchazečů. Terciární sektor tedy poskytne přiměřený prostor pro přijetí nejen zájemců z nových absolventů středních škol, ale i pro starší uchazeče z řad těch, kteří střední školu absolvovali již dříve.

V roce 2005 bude v ČR dle projekce ČSÚ 130 864 devatenáctiletých. Při využití uvedené kapacity studijních míst (67 000) to znamená, že asi 51 % z této věkové skupiny by mohlo vstoupit do terciárního sektoru vzdělávání.

Volná kapacita vyjádřená ve studijních místech v terciárním sektoru ve srovnání s dnešním stavem ve světě odpovídá velmi vyspělým zemím. V roce 2005 bude situace potud odlišná, že vývoj ve světě bude současně s námi pokračovat a počty studentů dále porostou, zřejmě ale již podstatně pomalejším tempem. V každém případě 51 % studujících z věkové skupiny devatenáctiletých je velmi ambiciózní plán. Nelze vyloučit, že za předpokladu restrukturalizace složení vysokoškolských studentů (bakalářské a magisterské studijní programy) nabídka možností studia dokonce převyší skutečnou poptávku.

Diverzifikace studijní nabídky

Nárůst počtu studentů vysokých škol by měl směřovat především do nových, profesně orientovaných, krátkých studijních programů (bakalářských). Záměrem MŠMT je umožnit v horizontu roku 2005 postupně pro dalších 20 - 25 % mládeže studium těchto profesních, krátkých studijních programů. Nižší finanční nároky tohoto studia spolu s nárůstem prostředků do vysokého školství umožní takto navrhovaný rozvoj financovat. Ministerstvo finančně podpoří rovnoměrný růst počtu studentů na vysokých školách a dalších institucích, odpovídající kapacitám, vybavení a možnému rozvoji institucí, potřebám a ekonomickým možnostem státu a požadavkům trhu práce.

Vznik neuniverzitních vysokých škol včetně soukromých

Ministerstvo nepokládá za nutné ani žádoucí vznik nových univerzitních veřejných vysokých škol s výjimkou univerzity ve Zlíně, představující výsledek organizačních přesunů stávajících fakult v rámci regionu. Podpoří vznik neuniverzitních vysokých škol včetně soukromých především tam, kde kapacita stávajících vysokých škol nepostačí. Tento záměr může také pomoci řešit problémy s ubytováním studentů cestujících daleko za studijní příležitostí.

Základ neuniverzitních vysokých škol by měly tvořit vybrané vyšší odborné školy, které mají dostatečný počet studentů, jejichž studijní programy jsou pro studenty (i zaměstnavatele) atraktivní a kde se již uskutečnilo vnější hodnocení kvality vzdělávání Českou školní inspekcí s velmi dobrým výsledkem a z hledisek zahraničního hodnocení jsou stavěny na úroveň tamních neuniverzitních vysokých škol.

3. VYSOKOŠKOLSKÉ VZDĚLÁVÁNÍ A TRH PRÁCE

Odhad budoucí poptávky po vysokoškolsky vzdělané pracovní síle se opírá o rámcové vývojové tendence v ekonomice. Na charakteristiku tohoto vývoje má vliv i úsilí o přičlenění ČR k Evropské unii. Předností uplatnění vysokoškoláků na našem i mezinárodním trhu práce bude vždy především jejich konkurenceschopnost, pružnost a snaha o realizaci nabytého vzdělání. Možnosti, které v této oblasti terciární sektor má, spočívají především v zavedení kratších forem studia s rychlejší reakcí na potřeby praxe a v regionální decentralizaci institucí terciárního vzdělávání, která má pomoci udržet nadané mladé lidi v regionech a přivést do regionů investory, pro které je vzdělanost (zahrnující informační gramotnost včetně jazykové dostupnosti) vedle informační infrastruktury základním znakem důvěryhodnosti a stability pro jejich investice.

Podstatně větší roli zde musí sehrát samotné vysokoškolské instituce. Nový zákon o vysokých školách explicitně vysokým školám ukládá zabývat se otázkami poradenských

služeb v oblasti trhu práce a uplatněním absolventů. Pokud zatím naše vysoké školy vnímaly signály trhu práce jako vstupní informaci pro nasměrování své působnosti, pak se jednalo výhradně jen o monitorování, příp. analyzování situace na tomto trhu v reálném čase. Jedním z klíčových nástrojů moderního managementu univerzity pro vytyčování vzdělávacích cílů se musí do budoucna stát marketing univerzit vycházející z prognózování vývoje na globálním trhu práce, predikující situaci na tomto trhu k střednědobě až dlouhodobě vzdálenému horizontu.

Uplatnění na trhu práce bude třeba brát v úvahu především u krátkých profesně zaměřených studijních programů, ve kterých jsou studenti připravováni pro vykonávání úzkého okruhu činností a jejich adaptabilita na jiný okruh je omezená,

Monitorování situace na trhu práce

Ministerstvo se zasadí o to, aby MPSV a jednotlivé úřady práce monitorovaly situaci na trhu práce ve vazbě na terciární sektor vzdělávání, sledovaly vývoj nezaměstnanosti absolventů a vývoj volných míst v členění podle studijních programů (kmenových oborů vzdělávání) a podle jednotlivých vysokých škol, fakult a regionů. Zveřejňování těchto údajů a statistik se musí stát samozřejmostí.

Ministerstvo bude podporovat na vysokých školách zavádění profesního poradenství. Vysoké školy budou v rámci tohoto profesního poradenství provádět systematická sledování, rozborů a prognózování vývoje na trhu práce v odvětvích, pro která připravují své absolventy, budou komunikovat s potenciálními odběrateli absolventů a sledovat jejich uplatnění. Získané informace musí být uchazečům o studium, studentům a veřejnosti dostupné. Standardní součástí činnosti veřejné vysoké školy se musí stát např. stabilní poradenská centra pro veřejnost, dny otevřených dveří, informace na internetu apod.

Vypracování prognózy potřeb pracovníků ve vybraných profesích, jejichž potřeba je výrazně ovlivněna státem

Stát bude ve vybraných profesích schopen stanovit požadavky trhu práce. Spolupráce MPSV (sledování trendů nezaměstnanosti a vývoje volných pracovních míst), úřadů práce a vysokých škol (systemizace studijních programů), s využitím mj. číselníku nové Klasifikace kmenových oborů vzdělání (KKOV) a statistik zaměstnanosti ČSÚ, umožní sledovat zaměstnanost ve vazbě na konkrétního poskytovatele vzdělání, tedy ve vazbě na vysokou školu (fakultu).

Ministerstvo podpoří snahu škol snižovat trendy nezaměstnanosti a vykrývat prostor volných míst. Je žádoucí, aby vysoké školy sledovaly zveřejňované trendy vývoje nezaměstnanosti v jednotlivých oborech, souvislosti mezi obory a vzdělávacími institucemi, charakteristiky vývoje volných míst, požadavky zaměstnavatelů i uplatnění svých absolventů a orientovaly své vzdělávací aktivity též na zabezpečení konkurenceschopnosti vzdělání absolventů na globálním trhu práce. S ohledem na přetrvávající obtíže s uplatňováním absolventů nebude ministerstvo v příštích letech podporovat nárůst počtu studentů ve studijních programech lékařství, stomatologie a veterinární lékařství. Ministerstvo bude napomáhat k dosažení dohody univerzitních vysokých škol o rozdělení kapacit v těchto studijních programech.

4. STUDIJNÍ PROGRAMY A VZDĚLÁVÁNÍ

Podpora bakalářských studijních programů, které budou zaměřené na profil absolventa podle požadavků trhu práce

Výrazná diverzifikace studijní nabídky musí nutně směřovat k rozvíjení možností kratšího profesního studia na vysokých školách zabezpečujících též adekvátní rozvoj informační gramotnosti studenta. Záměrem ministerstva je, aby v rozvojových plánech vysokých škol byl prostor pro rozvíjení vhodné struktury studentů a zvyšování počtu studentů směřovalo do oblasti bakalářských studijních programů, umožňujících bezprostřední uplatnění v praxi.

Předpoklad profesní orientace většiny bakalářských studijních programů vyžaduje na příslušné vzdělávací instituci, aby se zaměřila ve své tvůrčí činnosti do oblasti výzkumu a vývoje navazujícího na průmysl, na požadavky pracovního trhu v regionu a na spolupráci se zaměstnavateli svých absolventů.

Struktura profesních bakalářských studijních programů bude ovlivněna budoucím vývojem neuniverzitních vysokých škol. Záměrem ministerstva je podpořit ty současné vyšší odborné školy, které mají předpoklady se stát perspektivně neuniverzitními vysokými školami.

Modulárně stavěné studijní programy

Konstrukce jednotlivých studijních programů vysokých škol musí směřovat postupně k cílovému stavu, umožňujícímu pokračování v dalším studiu hned, nebo až po určité době, na téže či jiné, domácí nebo zahraniční vysoké škole, vždy po splnění požadavků příslušného navazujícího studijního programu. Prioritami rozvoje v této oblasti je proto modulární stavba studijních programů, využití všech možností kreditního systému umožňující také změnu vzdělávací cesty a důslednější uplatňování třístupňové struktury studia (bakalářské, magisterské a doktorské studijní programy) v terciárním sektoru. Tento záměr je plně v souladu s procesy harmonizace vysokoškolského vzdělávání v Evropě, jak bylo vyjádřeno v Sorbonnské deklaraci a dále rozpracováno v Boloňské deklaraci z června 1999.

Inovace již uskutečňovaných studijních programů

Při koncipování terciárního sektoru v otevřeném prostoru pro zřizování neuniverzitních vysokých škol je velmi důležitá úvaha o nutném propojení výuky v každém typu vysokoškolského studijního programu s určitým druhem tvůrčí činnosti a s adekvátním rozvojem informační gramotnosti včetně jazykové disponibility. V tomto smyslu je nutno provádět inovace již uskutečňovaných studijních programů.

Ministerstvo podpoří inovaci studijních programů pro přípravu učitelů základních a středních škol zaměřenou na formování odborné a osobnostní připravenosti na společenské proměny příštích let.

Řešení problémů studijní neúspěšnosti

Záměrem ministerstva je podpořit co největší možnou prostupnost mezi jednotlivými typy studia i mezi jednotlivými typy škol v rámci celého terciárního sektoru. Je potřeba vyjít vstříc všem studentům i v případě, že jejich počáteční volba studia nebyla správná, a využít

tak všech jejich schopností pro to, aby i změnou vzdělávací cesty v průběhu studia si mohli zvýšit vzdělání na úroveň těmto schopnostem odpovídající. Zároveň je cílem snížit na co nejmenší míru skutečnou studijní neúspěšnost, která je nejen neekonomická z hlediska státu, ale má negativní dopad i na studenta, který vzdělání nedokončí.

Rozvoj doktorských studijních programů

Ministerstvo zajistí, aby v následujících letech v programech zaměřených na rozvoj výuky (např. stávající Fond rozvoje vysokých škol) byly uplatněny priority, které umožní zlepšovat spolupráci AV ČR i jiných výzkumných pracovišť s vysokými školami při vytváření doktorských studijních programů. Rozvoj doktorského studia je nemyslitelný a byl by zároveň vysoce nevhodný, pokud by nevyužíval všech vědeckých zdrojů a kapacit i mimo vysoké školy, především v ústavech AV ČR. Ministerstvo zajistí, aby spolupráce těchto institucí, pro kterou zákon otevírá dostatečný prostor, byla posílena i možnostmi společných projektů v rámci programů v kompetenci ministerstva.

Rozvoj nových forem studia

Záměrem ministerstva je podporovat nové formy studia, které jsou velmi důležité především pro otvírání prostoru dalšímu vzdělávání, a proto v tomto smyslu upřesní priority programů, které může ze své kompetence ovlivnit. Rozvíjení nových forem studia, především využitím distančních vzdělávacích programů a problémového způsobu studia podporovaných informačními technologiemi, elektronickou komunikací a digitálními učebními testy, umožní také žádanou individualizaci studijních plánů.

Podpora studia zdravotně postižených

Ministerstvo bude věnovat pozornost studiu zdravotně postižených a bude na vysokých školách podporovat opatření usnadňující jejich studium.

5. CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Jedním ze zásadních důsledků inovační dynamiky posledních desetiletí, vyžadující neustálé obnovování znalostí a dovedností a získávání nové kvalifikace, je nezbytnost celoživotního vzdělávání (celoživotní vzdělávání uvedené v zákoně č. 111/1998 Sb. je třeba chápat jako další vzdělávání, v jehož rámci se vysoké školy zapojují do celoživotního učení). Tato koncepce „vzdělávající se společnosti“, „společnosti založené na znalostech“, či „společnosti informační“ se stala osou vzdělávací politiky zemí Evropské unie a dalších rozvinutých zemí světa a širokým rámcem jejich vzdělávacích systémů významně využívajících informační technologie zejména pro elektronickou komunikaci, zpřístupňování širokého spektra edukačních informačních zdrojů, digitalizaci učebnic a pomůcek. Celoživotní vzdělávání využívá základů získaných v terciárním sektoru vzdělávání (a nižších sektorech) i předchozích zkušeností a umožňuje získat snadněji a efektivněji novou kvalifikaci buď v rámci běžné soustavy studijních programů a jejich oborů, nebo i ve vzdělávacích programech mimo tuto soustavu. Tyto programy také rozšiřují možnosti pro snazší přechod ze školy do pracovního života např. zvýšením kvalifikace.

Odpovědnost vysokých škol za celoživotní vzdělávání

Zákon ukládá vysokým školám podílet se na celoživotním vzdělávání uskutečňováním programů celoživotního vzdělávání, které mají umožnit získávat, rozšiřovat, prohlubovat nebo obnovovat znalosti z různých oblastí poznání a kultury. Formulace těchto programů se musí řídit nejen deklarovaným zájmem potenciálních účastníků, ale i poptávkou ze strany státu (především ministerstva, úřadů práce apod.). Ministerstvo předpokládá, že k r. 2005 by až 20 % dotace do terciárního sektoru mělo sloužit na podporu jím vybraných programů celoživotního vzdělávání. Posuzování programů, rozhodování o výši dotace a kontrola efektivity přidělených prostředků bude probíhat podle transparentních, předem stanovených pravidel. Mezi priority bude patřit podpora programů dalšího vzdělávání učitelů všech stupňů, podpora rekvalifikačních kurzů pro nezaměstnané, podpora kurzů pro seniory typu univerzity 3. věku, přičemž všechny by měly zahrnovat též adekvátní zvyšování informační gramotnosti. Ministerstvo podpoří také inovační tendence v těchto studijních programech.

Koordinace aktivit v celoživotním vzdělávání

Ministerstvo bude usilovat v této oblasti o vyváženou odpovědnost jednotlivých partnerů uvnitř i vně resortu školství. Celoživotní vzdělávání a jeho finanční zajištění se musí stát záležitostí všech resortů, včetně vytváření pobídek pro podnikatelské subjekty a jejich podpory dalšímu vzdělávání. Ministerstvo bude spolupracovat s ostatními resorty při postupném vytváření mechanismů vzájemného obsahového propojení, vytváření systémů zjišťování kvality dalšího vzdělávání a společných mechanismů jeho financování.

6. INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH

Informační technologie, elektronická komunikace, digitální informace a informační zdroje umožňují radikálně měnit formy a efektivitu práce a převratně ovlivňují život společnosti na celém světě. Podpora rozvoje informační společnosti se stejně jako v ostatních vyspělých státech stává i v České republice národní prioritou, která předurčuje podmínky rozvoje ekonomiky státu i možnosti života jeho obyvatel.

Význam vzdělávání jako jedné z hlavních priorit v přípravě pro život v informační společnosti deklaruje i strategický dokument Státní informační politika České republiky, který byl předložen vládě ČR. V oblasti vysokoškolského vzdělávání půjde především o zabezpečení adekvátní informační gramotnosti všech absolventů, o vzdělávání pedagogů, kteří musí být schopni implementovat informační technologie do edukačního procesu, o vytvoření speciálních podmínek pro vzdělávání špičkových odborníků na informační technologie, napojení všech vysokoškolských institucí na informační síť společnosti a o elektronické zpřístupňování knihovních a informačních fondů vysokých škol, databází, učebních a výzkumných textů, edukačních pomůcek apod. v informační síti společnosti.

Cesta ČR k informační společnosti

Ministerstvo bude podporovat přijetí strategického dokumentu vládou, zabezpečí jeho rozpracování do ucelené koncepce státní informační politiky ve vzdělávání a vytvoření podmínek pro její naplnění s cílem zabezpečit odpovídající konkurence schopnou vzdělanost obyvatel země.

Trvalé zapojení do projektů evropských vysokorychlostních sítí

Ministerstvo bude trvale podporovat zapojení do projektů evropských vysokorychlostních sítí (TEN 34, TEN 155 apod.) a jejich realizaci a efektivní rozvíjení a využívání v ČR, rozvoj superpočítačových a multimediálních center pro vzdělávání, výzkum a vývoj na vysokých školách, bude podporovat zpřístupňování elektronických informačních zdrojů co nejširší veřejnosti a prosazovat vládní i další opatření vedoucí ke konkrétním krokům na podporu rozvoje informační společnosti ve vzdělávání, výzkumu a vývoji, v oblasti mládeže, sportu a tělovýchovy i v oblasti státní správy.

Rozvoj a využívání informační infrastruktury

Ministerstvo bude požadovat, aby se trvalý rozvoj informační infrastruktury a její využívání staly významnou částí dlouhodobého záměru každé vysoké školy. Výroční zpráva o činnosti veřejné vysoké školy musí obsahovat hodnocení využití informačních technologií ve vzdělávacím procesu, hodnocení dosahované úrovně informační gramotnosti absolventů, stavu informační infrastruktury a jejího komplexního využívání ve vzdělávání, výzkumu a vývoji, veřejné informovanosti a správě vysoké školy. Ministerstvo bude vytvářet podmínky pro další rozvoj elektronické komunikace mezi ním a institucemi a subjekty zabezpečujícími vzdělávání v rámci terciárního sektoru, celoživotního a distančního vzdělávání, knihovny, informačními centry apod. v napojení na informační síť společnosti. Na podporu projektů rozvíjejících trendy informační společnosti využije možnosti Fondu rozvoje vysokých škol.

7. VÝZKUM A VÝVOJ NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH

Ministerstvo ve spolupráci s Radou vlády ČR pro výzkum a vývoj, dalšími orgány státní správy a zainteresovanými institucemi včetně vysokých škol připravuje návrh národní politiky výzkumu a vývoje. V návaznosti na tento dokument ministerstvo podpoří další rozvoj výzkumu a vývoje včetně infrastruktury pro výzkum a vývoj na vysokých školách. Rovněž podpoří výraznější propojení výzkumu a vývoje s hospodářskou sférou.

Rozvoj výzkumu na vysokých školách

Ministerstvo bude usilovat o další rozvoj výzkumu na vysokých školách. Vysoké školy jsou místem, kde se na vysoké úrovni uskutečňují všechny formy výzkumu od badatelského až po aplikovaný výzkum a vývoj a to ve všech oborech, ve kterých vysoké školy zabezpečují vysokoškolské vzdělávání. Ministerstvo bude vycházet z celosvětově ověřené praxe, že příprava špičkových odborníků pro výzkum, vedoucích pracovníků pro podniky výroby a služeb, ale i pro budoucí působení na vysokých školách vyžaduje, aby oni sami, ale především jejich učitelé se podíleli na špičkovém výzkumu. Výzkum bude proto podporován především na školách zabezpečujících doktorské a magisterské studijní programy.

Rozvoj konkurenčního prostředí ve výzkumu a vývoji

Ministerstvo bude podporovat rozvoj konkurenčního prostředí ve výzkumu a vývoji, ve kterém na základě objektivního a nezávislého hodnocení lepší získávají vyšší podporu z veřejných zdrojů. Ministerstvo bude uplatňovat institucionální a účelové financování výzkumu a vývoje při vědomí toho, že dnešní podíl prostředků určených pro výzkum a vývoj na vysokých školách z celkových výdajů na výzkum a vývoj v ČR je stále ještě výrazně nižší

než v EU. Vůči vysokým školám bude uplatňovat rovný a objektivní přístup ke zdrojům tohoto financování. Ministerstvo zachová dosavadní principy podpory nespecifikovaného výzkumu a vývoje na vysokých školách v rámci všeobecných dotací vysokým školám.

Mobilita pracovníků ve výzkumu a vývoji

Úspěšnost výzkumu a vývoje je závislá na úrovni a dynamičnosti kontaktů výzkumných institucí, organizací a jednotlivců. Ministerstvo bude podporovat mobilitu pracovníků vysokých škol, ústavů Akademie věd, resortních výzkumných pracovišť a pracovišť výzkumu a vývoje v podnikové sféře i mobilitu mezinárodní. Podpořeny budou krátkodobé až střednědobé výměny pracovníků.

Mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji

Ministerstvo podpoří zapojování vysokých škol do stále bohatších možností mezinárodní spolupráce. Výrazněji než dosud bude rozlišována spolupráce organizovaná a koordinovaná na úrovni orgánů státní správy a spolupráce organizovaná samotnými vysokými školami dle jejich zájmů, možností a přínosů. Od roku 1999 získává ČR a tím i vysoké školy možnost plné účasti na 5. rámcovém programu výzkumu a vývoje EU na období 1999 - 2002 (5RP). Vysoké školy musí samy připravovat návrhy své účasti na 5RP. MŠMT podpoří tuto účast informačně, dále bude prosazovat účast zástupců vysokých škol v nejrůznějších poradních a odborných orgánech EU pro koordinaci 5. rámcového programu.

Zapojování vysokých škol do rozvíjející se infrastruktury výzkumu a vývoje

Ministerstvo bude ve spolupráci s Radou vlády ČR pro výzkum a vývoj podporovat rozvoj infrastruktury výzkumu a vývoje. Vedle podpory rozvoje technické infrastruktury (tj. zejména v oblasti přístrojového vybavení) se jedná především o rozvoj infrastruktury informační. Zde je cílem podpořit další rozvoj a využívání vysokorychlostních sítí, koordinovaný a účelný rozvoj vysokoškolských knihoven zejména v oblasti digitalizace a elektronického přístupu k fondům vědecké a odborné literatury a periodik v mezinárodní síti knihoven, podpora rozvoje zdrojů knižních, časopiseckých, informačních a optimalizace jejich tvorby, nákupu, údržby a rozšiřování v rámci ČR, vytváření a rozvoj bohatě strukturovaného informačního systému o výzkumu a vývoji a pro výzkum a vývoj. Systém musí umožnit snadný přístup k aktuálním informacím o domácích a zahraničních programech výzkumu a vývoje a podmínkách účasti, informace o partnerech pro spolupráci ve výzkumu, informace o dosažených výsledcích výzkumných projektů a programů a o dalších informačních zdrojích relevantních pro výzkum a vývoj. Ministerstvo bude podporovat zveřejňování habilitačních, doktorských a závěrečných prací, které mohou být důležitým zdrojem informací v oblasti výzkumu a vývoje.

8. AKADEMIČTÍ PRACOVNÍCI VYSOKÝCH ŠKOL

Rozvoj systému vysokých škol je neodmyslitelně spojen s kvalifikačním růstem jejich akademických pracovníků. Kvalita výuky, výzkumu a ostatních tvůrčích činností školy jednoznačně souvisí s kvalitou pedagogů. Z jejich řad se také vybírají zástupci do samosprávných akademických orgánů, řídicí pracovníci managementu, vedoucí kateder a ústavů, kteří významnou měrou ovlivňují zejména obsah a organizaci vysokoškolského studia a vědeckou a výzkumnou činnost školy a jejích součástí.

Zlepšení proporcí mezi věkovými skupinami i kategoriemi akademických pracovníků

Údaje statistických ročenek posledních let svědčí o trvalém růstu průměrného věku akademických pracovníků při současně velmi stabilní kvalifikační struktuře. Konkurence řady nových lukrativních pracovních příležitostí je známým důvodem malého zájmu o kariéru v prestižní profesi vysokoškolského vědeckopedagogického pracovníka, v jehož důsledku nedochází k jinak samozřejmé generační obměně. Výjimkou není dokonce růst průměrného věku o jeden rok během kalendářního roku (tj. nulová generační obměna), což je dlouhodobě stav zcela neudržitelný. Obvyklá věková skladba na vysoké škole v současnosti je asi 10 % pedagogů ve věku do 30 let, 20 % do 40 let, 30 % do 50 let, 25 % do 60 let a 15 % nad 60 let. Poměr mezi kategoriemi akademických pracovníků, tj. mezi profesory, docenty a odbornými asistenty, se v uplynulých letech prakticky neměnil, stárnutí se týká všech kategorií stejně. V současnosti je přibližně na vysokých školách asi 9 % profesorů, 24 % docentů a 67 % odborných asistentů, asistentů a lektorů.

Urychlená postupná obměna pedagogických sborů je nezbytná z hlediska dosažení vhodnějších proporcí mezi věkovými skupinami i zlepšení kvalifikační struktury. Pozice odborného asistenta by neměla představovat celoživotní zaměstnání; bez úspěchu v habilitačním řízení v rozumné době deseti let by se měla uvolnit pro nového, perspektivnějšího uchazeče. Současně by řadu činností měli místo asistentů-zaměstnanců vykonávat studenti v rámci doktorského studijního programu. K prioritám managementu vysokých škol by mělo jednoznačně patřit zvyšování počtu docentů a profesorů v mladším a produktivnějším věku, vyšší procento profesorů a docentů i žádoucí snížení počtu akademických pracovníků v relaci k počtu studentů. Tomu musí odpovídat motivující podmínky pro nejnadanější mladé pracovníky (finanční odměňování, podmínky pro kariérní růst, pro habilitace a jmenování profesorem). Zákonem umožněné tvůrčí volno by mělo být využíváno právě pro zmiňovaný kariérní růst.

Ministerstvo vidí při řešení generačního problému akademických pracovníků nezastupitelnou roli studentů a absolventů doktorských studijních programů, jejichž počet se každoročně zvyšuje. Protože je jejich studium převážně orientováno na přípravu k vědeckovýzkumné práci, jeví se jako prospěšné rozšířit doktorské studium o disciplíny, směřující k pedagogickým činnostem. Dalším krokem v kariéře by mělo být postgraduální působení na jiné vysoké škole, nejlépe v zahraničí. Taková změna působení je ve vyspělých zemích samozřejmým krokem. Pro habilitace by tak měla být připravena dostatečná konkurence mladých vědeckopedagogických pracovníků. Takto bude možné, byť s určitým časovým odstupem, řešit i nízký podíl docentů a profesorů, patrný zejména na některých vysokých školách a fakultách.

V nejbližším období by pro řešení měli být využiti i všichni dostupní renomovaní odborníci z praxe, z pracovišť Akademie věd, z výzkumných ústavů, u kterých jsou ovšem generační problémy obdobné.

Systém odborného a personálního rozvoje akademických pracovníků

Ministerstvo podpoří na vysokých školách vznik a rozvoj systémových opatření pro odborný a personální rozvoj pedagogů a ostatních pracovníků. Vedle systematického zvyšování kvalifikace akademických pracovníků v jejich odbornosti a pedagogické způsobilosti jde o rozšiřování kvalifikace v dalších oblastech, zejména ve znalostech informačních technologií a jejich uplatňování v pedagogickém procesu v jednotlivých

oborech, ve znalostech jazyků a mezinárodní komunikace, nebo i vysokoškolského managementu (profesionalizace řízení vysoké školy).

9. HODNOCENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ

Hodnocení kvality vysokého školství se v posledním desetiletí stává samozřejmou součástí managementu vysokých škol. Zachování vysoké kvality vzdělávání v období rychlého nárůstu počtu studentů v terciární sféře vzdělávání musí být doprovázeno rozvojem mechanismů hodnocení kvality.

Vnitřní hodnocení

Vysoká škola je podle zákona povinna provádět vnitřní hodnocení; statut každé veřejné vysoké školy vymezuje obsah, podmínky a četnost hodnocení její činnosti. Ustanovení o dalších povinnostech veřejné vysoké školy ukládá provádět pravidelně hodnocení činností a zveřejňovat jeho výsledky. Ministerstvo bude vyžadovat, aby dlouhodobý záměr vysoké školy podrobně specifikoval mechanismus vnitřního hodnocení, definoval ty části hodnocení, které škola zveřejní, včetně přijatých doporučení a reakcí na doporučení předchozích hodnocení.

Vnější hodnocení

Za vnější hodnocení ministerstvo považuje především všechny aktivity Akreditační komise, popř. v budoucnu zřizované hodnotitelské agentury. Akreditační komise bude hodnotit kvalitu činností vysoké školy vždy při posuzování žádosti o akreditaci studijního programu, habilitačního řízení a řízení ke jmenování profesorů. Další hodnotící činnost Akreditační komise spočívá v trvalé péči o kvalitu vysokoškolského vzdělání podle příslušných ustanovení zákona. Své požadavky a hodnotící kritéria bude Akreditační komise průběžně zveřejňovat.

Ministerstvo podpoří mezinárodní srovnávání kvality vysokých škol renomovanými institucemi a agenturami.

Doporučení Akreditační komise a popř. hodnotitelských agentur budou obsažena spolu s reakcí vysoké školy na tato doporučení v dlouhodobém záměru vysoké školy a v jeho každoroční aktualizaci.

10. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE V OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ

Ministerstvo očekává, že vysoké školy budou formulovat ve svých dlouhodobých záměrech strategii v oblasti mezinárodní spolupráce. Zvýšená pozornost musí být věnována především profesionalizaci řízení v této oblasti a vybudování odpovídajících profesionálních řídicích struktur s dostatečnými kompetencemi tam, kde ještě nejsou vytvořeny.

Zapojení vysokých škol do mezinárodní spolupráce v oblasti vzdělávání

Prioritou v této oblasti bude zapojení do vzdělávacích programů EU (Socrates a Leonardo da Vinci) v jejich nové podobě schválené na léta 2000 - 2006. Dojde k posílení stávajících aktivit, což předpokládá i navýšení finančních prostředků, které Česká republika do programů vkládá v rámci svého vstupního příspěvku určeného každoročně Evropskou komisí. Ministerstvo plně podpoří zapojení vysokých škol do programů a očekává od nich

maximální využití možností, které programy nabízejí s důrazem na mobilitu akademických pracovníků a studentů. Granty udělované studentům z prostředků SOCRATES-ERASMUS pokrývají jen asi polovinu základních nákladů (ubytování, stravování, pojištění, cestovné) potřebných pro zahraniční studijní pobyt. Proto bude MŠMT u studentské mobility usilovat o možnost dalšího příspěvku z prostředků PHARE. Kromě mobility bude podporováno zejména zavádění ECTS (European Credit Transfer System) a rozvoj společných studijních programů s evropskými vysokými školami.

Program TEMPUS bude ukončen v roce 2000. Stěžejní prioritou současné (a zároveň poslední) fáze je vzdělávání pracovníků státní a veřejné správy. Naší snahou je využít tohoto programu k aktivnímu zapojení vysokých škol do systému vzdělávání státní a veřejné správy v rámci strategie vstupu do EU.

Projekt JEAN MONNET je určen pro vysoké školy, aby zavedly do svých studijních programů „Evropská studia“ a přiblížily výuku zejména v oblasti evropského práva, evropské ekonomické integrace a evropské integrace výuce na vysokých školách v zemích EU. Současný projekt probíhá v letech 1997-1999, ministerstvo bude usilovat o jeho prodloužení a možnost financování z prostředků PHARE.

Ministerstvo podporuje účast vysokých škol v regionálních programech, jako je program CEEPUS - Central European Exchange Programme for University Studies, program AKTION-Akce Česká republika-Rakousko spolupráce ve vědě a vzdělávání a další vlastní aktivity vysokých škol jako např. zapojení do činnosti Evropské konference rektorů. Široké možnosti otevírají i bilaterální smlouvy jednotlivých vysokých škol, uzavřené v rámci jejich samosprávných kompetencí.

Naplnování myšlenek Společné deklarace o harmonizaci výstavby evropského systému vysokého školství

Tak zvaná Sorbonnská deklarace uvádí v život myšlenku harmonizace vysokoškolských systémů v Evropě, zejména co se týče harmonizace studijních schémat pregraduálního - bakalářského a graduálního - magisterského, resp. doktorského studia a mobility studentů a akademických pracovníků jako nezbytné součásti evropské integrace. V souladu s touto deklarací bude ministerstvo podporovat mezinárodní mobilitu studentů a učitelů v oblasti vysokého školství a všechny kroky vedoucí k harmonizaci systému terciárního vzdělávání (zavádění ECTS, práce na harmonizaci studijních plánů, aktivity směřující ke zjednodušení procesu vzájemného uznávání kvalifikace atd.). Využije přitom možností programů EU a programů regionální a bilaterální spolupráce. Zejména se soustředí na zvýšení prestiže bakalářského studia jako studia vysokoškolského, vyhlásí stipendijní program pro zvýšení mobility studentů.

Zjednodušení procesů v oblasti uznávání vzdělávání a jeho částí

Základním dokumentem v oblasti uznávání vzdělávání a jeho součástí je Úmluva o uznávání kvalifikací ve vysokém školství v evropském regionu, tzv. „Lisabonská úmluva“ (duben 1997). ČR jako smluvní strana přijala závazky týkající se uznávání dokladů, které osvědčují úspěšné ukončení vzdělávacího programu opravňujícího ke studiu na vysoké škole, závazky týkající se uznání části vysokoškolského studia a uznávání dokladů osvědčujících úspěšné ukončení vysokoškolského programu. Patří sem i povinnosti poskytovat informace o přístupu na vysokou školu, o hodnocení vysokoškolských institucí a programů, o uznávání kvalifikace. V souladu s Úmluvou ministerstvo povede jednání s partnerskými státy, signatáři

Úmluvy, o zjednodušení procesů uznávání vzdělání a jeho částí. Zaměří se především na státy, se kterými mají naše vysoké školy výraznou mezinárodní spolupráci, a na státy, kde došlo v uplynulém období k výrazným politickým změnám a v důsledku toho i ke změnám ve vysokoškolských vzdělávacích systémech. Výsledkem by měly být bilaterální smlouvy - sestávající ze souboru doporučení, která ve svých důsledcích usnadní zjednodušení procesů uznávání vzdělání a jeho částí.

Jednoznačnou prioritou při naplňování závazků Úmluvy má zajištění komplexní informační činnosti. Tuto funkci převezme z valné části Středisko pro ekvivalenci dokladů o vzdělání při Centru pro studium vysokého školství, v některých případech i MŠMT a školské úřady. Ministerstvo ve spolupráci s CSVŠ zajistí podmínky pro fungování Střediska podle potřeb Úmluvy. Toto Středisko zároveň implantuje do své činnosti i poznatky z členství v síti Evropských národních informačních středisek ENIC Network (sdružuje orgány jednotlivých členských zemí UNESCO a Rady Evropy), vytvořené pro studium otázek souvisejících s uznáváním studií a diplomů týkajících se vysokého školství ve státech evropského regionu a spolupráce v rámci sítě středisek členských zemí EU a přidružených zemí tzv. NARIC-Network, jejímž je Středisko také členem.

11. ŘÍZENÍ VYSOKÝCH ŠKOL

Zdokonalování organizace a řízení vysokých škol

Zákonem nově formulované postavení veřejných vysokých škol předpokládá a vyžaduje cílevědomé zdokonalování jejich organizace a řízení. Postupná orientace škol na multidisciplinárně a interdisciplinárně koncipované studijní programy by měla vést k posilování celoškolských dimenzí organizace a řízení na úkor tradičně silných pozic fakult a dalších součástí vysokých škol. Převážně celoškolské hledisko bude podle záměru zákonodárce ministerstvo sledovat v nepřímém vnějším řízení škol.

Ve vyjadřování svého postoje k vnitřnímu řízení škol se ministerstvo omezí na doporučení, která konkrétními kroky podpoří. Dosavadní přílišnou decentralizaci by jednotlivé veřejné vysoké školy měly cílevědomě optimalizovat posilováním mezifakultní součinnosti, spoluprací mezi ústavami a katedrami uvnitř fakult i napříč fakultami, vytvářením nových průřezových, multidisciplinárních či interdisciplinárních útvarů typu „Rady studijního programu“ či „Rady výzkumného programu“, sestavováním pedagogických i výzkumných týmů s podobným profilem, zřizováním trvaleji fungujících interdisciplinárních center, všestranným posilováním celoškolských profesionálních útvarů pro řízení školy, zahraničních styků, realizací výsledků vědecké činnosti atd.

Konkrétní kroky veřejných vysokých škol v tomto směru ministerstvo podpoří, ať již půjde o efektivní změny v organizační struktuře škol, slučování ústavů se záměrem odstraňování dvojího i trojího zastoupení oborů na škole, zakládání nových vysokoškolských ústavů a jiných součástí, o vytváření celoškolských autorských týmů, o rozvíjení vztahů s jinými vysokými školami, organizacemi vědy a výzkumu, průmyslu, o vytváření společných pracovišť, poboček, center distančního vzdělávání. V rámci informační politiky státu bude ministerstvo podporovat vytváření společných informačních zdrojů, jejich napojení na informační síť společnosti a on-line zpřístupňování uživatelům.

Ministerstvo využije vlivu nově zřízených správních rad na činnost veřejných vysokých škol, k prosazení pravidel řádného hospodaření s prostředky státní dotace a řádné správy majetku, který do jejich vlastnictví přešel. Bude podporovat zvyšování efektivity řízení

instituce, rozvoj informačního systému školy pro správní, studijní, pedagogické a výzkumné činnosti, pro knihovny, informační centra, účetnictví a finance, personalistiku a mzdy, evidenci majetku.

Ministerstvo bude podporovat a organizovat další vzdělávání pracovníků školy v oblasti řízení, strategického i operativního, shrnuté pod obecný pojem profesionalizace řízení veřejné vysoké školy a v oblasti rozvoje informační gramotnosti.

Rozvoj informačního systému školy

Ministerstvo podpoří účelný rozvoj kompatibilního informačního systému školy, zejména tvorby hierarchického informačního rozhraní pro efektivní elektronické sdílení a využívání relevantních informací oprávněnými uživateli, jak na jednotlivých organizačních úrovních školy, tak z úrovně ministerstva, resp. i jiných vysokých škol. Ministerstvo pro tento účel specifikuje své informační požadavky (výběr a definici informací, klasifikaci standardů, formátů, periodicitu, kritické termíny apod.) jednotně pro všechny vysoké školy, specifické pro určité typy škol, resp. fakultativní.

12. FINANCOVÁNÍ VYSOKÝCH ŠKOL

Financování veřejných vysokých škol

Ministerstvo bude financovat veřejné vysoké školy podle základního, každoročně aktualizovaného dokumentu Zásady pro poskytování dotací veřejným vysokým školám. Základem je normativní financování, zohledňující náklady osobní, náklady fixní a náklady závislé na oboru. Normativní financování budou doplňovat nenormativní dotace z Fondu rozvoje vysokých škol, z Fondu vzdělávací politiky a z Fondu havárií a mimořádných událostí.

Ministerstvo bude prosazovat, aby ze státního rozpočtu byly uvolňovány investiční finanční prostředky nutné k rekonstrukci a modernizaci stávajících a dostavbě nových objektů a k postupné obměně a modernizaci přístrojového a technického vybavení veřejných vysokých škol. Investiční program těchto škol na následující tři roky bude součástí každoroční aktualizace dlouhodobého záměru ministerstva.

Ministerstvo uplatní při rozdělování neinvestičních finančních prostředků jednotlivým vysokým školám soulad rozvojových záměrů těchto škol s prioritami dlouhodobého záměru ministerstva vyjádřených v části II a s ohledem na jejich aktualizaci na rok 2000 (část III).

Vysoké školy ve svých dlouhodobých záměrech vyjádří požadavky na investiční finanční prostředky nutné k rekonstrukci a modernizaci stávajících a dostavbě nových objektů a finanční prostředky k postupné obměně a modernizaci přístrojového a technického vybavení. Finanční prostředky budou uvolněny těm školám, jejichž dlouhodobý záměr bude v souladu s Dlouhodobým záměrem ministerstva.

Dotace soukromým vysokým školám

Ministerstvo přidělí dotace soukromé vysoké škole působící jako obecně prospěšná společnost pouze v případech, kdy bude deklarován zájem státu na zaměstnání absolventů

konkrétního studijního programu, který není akreditován na veřejné vysoké škole. Pro tyto případy budou vypracovány Zásady pro poskytování dotací soukromým vysokým školám.

Financování výzkumu a vývoje na vysokých školách

Ministerstvo při financování výzkumu a vývoje na vysokých školách zachová osvědčené nástroje, kterými jsou nespécifikované institucionální prostředky na výzkum a vývoj na veřejných vysokých školách, institucionální prostředky na výzkum a vývoj (záměry), účelové financování programů, projektů a úkolů výzkumu a vývoje.

Finanční zabezpečení aktivit v souvislosti s přístupem ČR k Sorbonnské deklaraci

Ministerstvo bude požadovat zvýšení finančních prostředků ze státního rozpočtu na aktivity vysokých škol v souvislosti s přístupem České republiky k Sorbonnské deklaraci tak, aby každoroční částka dosáhla postupně výše 1,5 mld Kč.

13. UBYTOVACÍ A STRAVOVACÍ ZAŘÍZENÍ

Dotace na ubytování a stravování studentů

Ministerstvo bude přispívat vysokým školám v rámci doplňkové dotace na ubytování a stravování studentů. Dotace na ubytování a stravování studentů budou i nadále rozepisovány normativně. Tyto dotace jsou určeny na provozní náklady kolejí, včetně mezd pracovníků kolejí, a na provoz menz, včetně mezd jejich pracovníků. Ministerstvo bude podporovat sjednocování kritérií pro ubytování studentů, a to především ve velkých městech, kde je soustředěno více vysokých škol.

II.

PRIORITY DLOUHODOBÉHO ZÁMĚRU MINISTERSTVA

V oblasti vysokého školství je hlavním strategickým záměrem ministerstva dlouhodobá harmonizace vysokoškolského systému s evropským systémem vysokého školství a sledování evropských trendů v terciárním vzdělávání.

1. Rozvoj vysokého školství a rovnost v přístupu k vysokoškolskému vzdělávání

- kvantitativní rozvoj terciárního vzdělávání s cílem vytvořit podmínky pro účast 50 % věkové skupiny 19tiletých do r. 2005
- rovnoměrný nárůst počtu přijímaných na vysoké školy do r. 2005 celkem až o 10 % (tj. asi 41% 19tiletých)
- rozvoj vysokých škol směrem k celoživotnímu vzdělávání
- rozvoj distančního vzdělávání
- rovný přístup k vysokoškolskému vzdělávání pro všechny, kteří splní vstupní podmínky

2. Nový přístup k pojetí a obsahu vysokoškolského vzdělávání

- rozmanitost studijní nabídky s větším podílem bakalářských či prakticky zaměřených krátkých studijních programů poskytujících možnost bezprostředního uplatnění absolventů
- uvolňování příliš úzké studijní a oborové specializace, podpora interdisciplinarity
- harmonizace studijních programů se studijními programy evropských univerzit
- tvorba modulárně stavěných studijních programů a využívání kreditních systémů
- odpovídající rozvoj informační gramotnosti
- péče o inovaci studia
- důraz na jazykové dovednosti studentů a akademických pracovníků, rozšiřování studijní nabídky v cizích jazycích
- možnost individualizace studijních plánů
- pozornost studijním programům pro vzdělávání učitelů včetně rozvoje informační gramotnosti pedagoga
- pozornost studijním programům usnadňujícím studium zdravotně postižených
- soustavná péče o zvyšování kvality studia, vnitřní a vnější hodnocení
- zveřejňování habilitačních, doktorských a závěrečných prací
- tvorba digitálních učebnic a multimediálních učebních pomůcek a jejich využívání v edukačním procesu

3. Změny ve struktuře vysokoškolského vzdělávacího systému

- podpora třístupňového studia, (Bc., Mgr., Ph.D.)
- těsné spojení vysokoškolského vzdělávání s vědeckou a tvůrčí prací za účasti studentů
- spolupráce vysokých škol s ústavy AV ČR i ostatními vědeckými a výzkumnými pracovišti

- praktické zaměření bakalářských programů vysokoškolského studia využitím spolupráce s hospodářskou sférou
- výrazná podpora informační infrastruktury na vysokých školách
- větší zapojení vysokých škol do mezinárodní spolupráce, zvláště do evropských programů

4. Podpora akademických pracovníků a studentů

- mezinárodní výměny (mobilita) akademických pracovníků a studentů
- podpora mladých vědeckých pracovníků
- udržení sociálních služeb pro studenty (koleje, menzy)
- vypisování stipendií pro nadané studenty

5. Směrování k deklarovanému cíli vlády ČR vydávat v r. 2002 na školství 6 % HDP a na výzkum a vývoj 0,7 % HDP

- podpora vysokých škol s nově otevíranými bakalářskými studijními programy
- zajištění finančních prostředků na mobilitu akademických pracovníků a studentů
- ekonomické zabezpečení výzkumu a vývoje na vysokých školách
- důraz na efektivitu vynakládaných prostředků

III.

AKTUALIZACE DLOUHODOBÉHO ZÁMĚRU MINISTERSTVA PRO R. 2001

Ministerstvo

1. provede úpravy v pravidlech rozdělování dotací na veřejné vysoké školy s cílem:
 - a) lépe postihnout finanční náročnost akreditovaných studijních programů a jejich typů,
 - b) nedotovat ty studenty, kteří studují déle než je standardní doba studia prodloužená o jeden rok,
 - c) zvážit přidělování dotací na studenty studující ve více studijních programech s ohledem na to, zda toto studium probíhá na jedné vysoké škole, anebo na více školách,
 - d) zvýraznit vliv dosažených výsledků ve vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti a její náročnosti.

Konkrétní kroky a opatření budou provedena po projednání s reprezentací vysokých škol;

2. utlumí další nárůst počtu studentů magisterských studijních programů, podpora ministerstva se soustředí na rozvoj bakalářských studijních programů a na nárůst studentů v těchto programech;
3. finančně podpoří programy usnadňující studium zdravotně postižených občanů;
4. bude pokračovat v cílené podpoře rozvoje učitelských vzdělávacích programů a jiných vzdělávacích aktivit, především těch projektů, jejichž financování bylo zahájeno v roce 2000;
5. vyhlásí program podpory mladých akademických pracovníků, usilujících o rychlé splnění kritérií pro habilitační řízení;
6. zvýší dotaci na stipendia v doktorských studijních programech s cílem stimulovat zájem o získání nejvyšší kvalifikace potřebné pro novou generaci akademických pracovníků vysokých škol, vědců a špičkových odborníků. Navýšení dotace bude vázáno na úspěšnost studentů v těchto programech a na hodnocení výsledků státních doktorských zkoušek;
7. vyhlásí program podpory vybraných kurzů z nabídky programů celoživotního vzdělávání jednotlivých vysokých škol a bude iniciovat realizaci nedostatkových rekvalifikačních kurzů, např. v oblasti informatiky, správy počítačových sítí apod., podle potřeb a priorit státu;
8. vyhlásí program na zajištění regionálních center distančního vzdělávání včetně tvorby digitálních učebnic a multimediálních vzdělávacích pomůcek. Preferovány budou programy vyvíjené ve spolupráci jednotlivých center či škol s možností celostátního využití a s potlačením duplicit;

9. v rámci procesu vytváření společného evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání ("Bologna Follow up") a v souvislosti s konáním summitu evropských ministrů zodpovědných za vysoké školství v Praze v květnu 2001 ministerstvo:
 - a) bude věnovat pozornost profesionalizaci řízení v oblasti mezinárodní spolupráce, zejména ve vzdělávacích programech EU a vybudování odpovídajících profesionálních řídicích struktur,
 - b) podpoří účelovou dotaci (s přihlédnutím k výsledkům roku 2000), akademickou mobilitu studentů i akademických pracovníků v rámci programů Socrates - Erasmus a Leonardo (podpora konečného uživatele) a vyhodnotí její využívání,
 - c) bude sledovat přijímání zahraničních studentů na studijní pobyty v rámci programu Socrates - Erasmus (v roce 1998/99 se realizovalo pouze 30 % plánovaných počtů studijních pobytů), včetně možnosti studia v cizím jazyce,
 - d) bude usilovat o zařazení otázky mezinárodní spolupráce do kritérií pro akreditaci nových a reakreditaci dřívějších studijních programů,
 - e) bude věnovat zvýšenou pozornost uznávání výsledků zahraničních studijních pobytů, zvláště v rámci programu Socrates - Erasmus, jako součásti studia v akreditovaných studijních programech,
 - f) bude usilovat o vytvoření vhodného stipendijního programu pro uskutečňování stáží zahraničních studentů na českých vysokých školách jako pomoc těm, kteří nemají ve své zemi svobodné možnosti studia (např. Bělorusko, Kosovo apod.),
 - g) bude usilovat o navýšení prostředků na nárůst mobility studentů a akademických pracovníků jako důsledek přistoupení ČR k Sorbonnské deklaraci a Boloňské deklaraci;
10. účelově podpoří mobilitu studentů a akademických pracovníků uskutečňovanou na základě připravované dohody ČR v rámci programu výměn ve vysokém školství mezi Kanadou a evropskými státy, které nejsou členy EU;
11. podpoří prostřednictvím Fondu rozvoje vysokých škol uplatnění informačních technologií ve vysokoškolském vzdělávání, budování otevřených počítačových laboratoří s nepřetržitým provozem především pro samostatnou práci studentů nad rámec akčního programu ÚSIS;
12. podpoří prostřednictvím Fondu rozvoje vysokých škol projekty ke zkvalitnění studijních programů pro vzdělávání učitelů především pro základní a střední školy;
13. podpoří prostřednictvím Fondu rozvoje vysokých škol projekty nových bakalářských studijních programů, jejichž součástí je dlouhodobá praxe v provozech spolupracujících podniků a umožňujících absolventům bezprostřední uplatnění v praxi;
14. podpoří prostřednictvím Fondu rozvoje vysokých škol projekty na zvýšení technologické úrovně knihoven vysokých škol a rozvoj poradenských informačních center vysokých škol;

15. podpoří prostřednictvím Fondu rozvoje vysokých škol projekty inovující současné studijní programy s důrazem na snížení podílu přímé výuky;
16. podpoří prostřednictvím Fondu rozvoje vysokých škol samostatnou tvůrčí, vědeckou a uměleckou činnost studentů bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů;
17. podpoří prostřednictvím Fondu rozvoje vysokých škol projekty na inovaci a rozvoj laboratoří, ateliérů a pracovišť pro praktickou výuku;
18. rozhodne o akreditaci studijních programů v následujících oblastech studia: stavebnictví, životní prostředí, chemická technologie, sociální vědy, farmacie, veterinární lékařství, teologie, ekonomie, zemědělství, umění a užité umění;
19. v odůvodněných případech bude ministerstvo nápomocno při vzniku veřejných vysokých škol ze státních vyšších odborných škol;
20. shromáždí (spolu s MPSV a dalšími resorty) nezbytná data pro hodnocení situace na trhu práce s ohledem na současnou nabídku studijních programů a bude sledovat samostatné aktivity vysokých škol směřující k většímu uplatnění jejich absolventů.

Rozhodnutí o podpoře ministerstva v jednotlivých bodech bude ovlivněno nárůstem disponibilních finančních prostředků v rozpočtu určeném pro veřejné vysoké školy.

V Praze dne 17. května 2000